

реміню головної народної школи у Києві на гімназію, при чому вийшла негода межі попечителем Чарторийським і інспектором шкіл Т. Чацьким про мову: Чарторийський поклав, аби предмети подавали ся в російській мові „какъ въ древнемъ російскомъ городѣ“, Чацький стояв за польську мову. Чарторийський висловляв ся, в рапорті міністрови в користь російської мови, бо польська молодіж повинна приготувляти ся до служби новій вітчизні, а з другого боку малоросійська молодіж, особливо задніпряньська, здавна учить ся в Києві; нарешті заведене польської мови „не обошло бы безъ неудовольствія и отъ самыхъ Кіевлянъ, если бы они чрезъ введеніе въ училища ихъ неупотребляемаго ими польскаго языка принуждены были изъ своего губернскаго города посылать въ другую губернію дѣтей, обыкновенно до сего времени воспитываемыхъ по російски“ (229).

В. І.

В. И. Срезневскій — Изъ первыхъ лѣтъ научно-литературной дѣятельности И. И. Срезневскаго (Журналъ Мин. Нар. Просв. 1898, I, с. 1—39).

Син звѣстного фільольога Всеволод Срезневскій на підставі друкованих і недрукованих материялів — кореспонденції та записок свого батька, актив Харківського університета і т. и., подає відомости про літературні і наукові роботи свого батька перед його подорожею по славянських землях 1839 р. Ужиті невидруковані материяли надають інтерес сій статі; для нас особливо інтересні відомости про ту харківську громадку з українськими національними і літературними інтересами, до котрої належав тоді й Срезневскій та займав визначне місце як видавець „Запорозької Старини“. Як можна було й сподіватись, кореспонденція Срезневскаго містить чимало інтересного для історії сих ранніх стадій в розвою українофільства; в статі В. Срезневскаго подано дещо інтересне з неї і можна тільки жалувати, що не зачерпнув він з неї більше. Інтересні нпр. відомости про одного з другорядних репрезентантів тодішнього українського руху Шпигоцького, сильного українофіла, з його мріями „про славу нашої України, рідної неньки нашої“ і надіями, що козацтво, скінчивши свою політичну роль „закозакує на поляхъ сладкаго пѣснопѣнія“; про відносини Срезневскаго до Метлинського, про Костомарова й його поворот до українофільства: в листі 1839 р. він каже про себе, що він в очах прирощених Українців, як Метлинскій, „бідний неофит, перекрещенець, перевертень, і тим тільки й можна мені простити, що хоч може я не вмю гаразд зовсім переродити ся, так коханне у мене щире і серце за Вкраїну беть ся більш ніж у якого справного южноруса“ і т. и. Сам Срезневскій і в сей період життя був тільки україністом, не українофілом, уважає себе Великоросом.

Взагалі можна тільки пожадати, щоб кореспонденція Срезневського була видана, бодай що найбільш інтересне, як найскорше.

До статі додано передмову до Запорозької Старини, 1833 р.

М. Г.

П. Юдинъ — Къ біографіи Т. Г. Шевченка (Рускій Архивъ 1898, III, ст. 463 — 476).

Автор навязує до статі Матова в „Камско-Волжскомъ краѣ“ за 1897 р. де про Шевченка тільки напутано, що треба виділити правду від неправди. Мова йде про засланє Шевченка з Оренбурґа в Орськ, куда поет прибув 22 червня 1848, а 23-го записали его у баталіон і приділили до роти. Оповіданє про се опирає автор на архівних документах. Звичайно транспорти з провіантом і боевими припасами за Урал виправляли ся з Оренбурґа весною. В початку 1848 р. мали також вислати такий транспорт, а що 4-ий лінійний баталіон, котрий був призначений для супроводу і охорони транспорту, не мав відповідного числа людей, то забрано до сего з 5-го баталіону 200 людей, між иньшими Шевченка. 20 мая вийшов транспорт з Илецкої Защити, кріпости, 62 верстви від Оренбурґа, під проводом підполковника Маркова (а не Шрейбера, як каже Гаршин). Тим чином від 1 мая 1848 Шевченко став числити ся до 4-го баталіону, а не, як досі думали, до 5-го. По тім д. Ю. не переходить до участі Шевченка в аральській експедиції, що виступила в степ рівночасно з транспортом під проводом А. И. Бутакова, лише задержує ся над його поворотом з експедиції, його житю в Оренбурзі і засланю в Ново-Петровське укріпленє, про що різні різно розказують. Шевченко вернув ся з експедиції просто в Оренбурґ (а не в Орськ) 12 листопада 1849, і його тут призначили до 2-ого лінійного баталіону. 8-го лютого 1850 виправлено Шевченка до Гурева, щоби з „открытіємъ навигаціи“ вислати їх в Ново-Петровське укріпленє. Та чомусь потім знесено сей наказ і з початком мая Шевченко вертає в Оренбурґ, а 12 с. м. іде до Орська. Аж 17 жовтня переводять його в 2-ий півбаталіон 1-го оренбурґського баталіона, що стояв у Ново-Петровськім укріпленю і тут зістав поет до кінця військової служби, до 1 серпня 1857. Далі оповідає ся, що Шевченко вів себе в Оренбурзі скромно і тихо і не запивав ся — як то оповідають деякі біографи. Вкінци, доказує неімовірність і суперечність з фактами деяких анекдот про Шевченка, поданих у Матова. *М. Кор.*

А. Ярцевъ — Шевченко и Щепкинъ, очеркъ. (К. Старина, 1898, II, ст. 194—209).

Відносини Шевченка і артиста-коміка Щепкина мали важне значіннє в житю першого, але не просліджено до тепер, де і коли ті два